

Koliko je učešće sorte u kreiranju vina? Genetički kod kao siguran dokaz

Svedoci smo povećanja zahteva za utvrđivanje porekla poljoprivrednih proizvoda. Ni za vino to nije izuzetak, već pravilo. Vino koje sadrži 85% od matočne sorte može nosi i njeno ime. Za većinu poljoprivrednih proizvoda, npr. jestivog ulja biljnog porekla dovoljno je utvrditi vrstu kao izvor sirovine. Zahvaljujući novim tehnologijama u genetici, istraživači u Istraživačkom centru¹ i Nacionalnoj poljoprivrednoj školi² u Montpeljeu mogu da sastave identifikacionu kartu za svaku sortu vinove loze. Moguće je čak identifikovati sortu bez prethodnog sagledavanja njenih morfoloških karakteristika (oblik, veličina, podeljenost liske, grozd, bobica). Eksperti intenzivno rade na utvrđivanju identiteta sorte vinove loze od koje je proizvedeno vino. To znači da u svakom momentu, u postupku prerade do finalnog proizvoda na tržištu, može da se utvrdi verodostojnost sorte pripadnosti.

Rana pojava prapretka vinove loze, još iz vremena postojanja jedinstvenog kopna-doba mezozoika, dovela je do nastanka brojnih vrsta rasprostranjenih u svim delovima sveta. Danas je evidentirano oko 8000 sorti rasprostranjenih u pojasu umerene, umereno-kontinentalne klime i delom subtropske. ([Grapevine Biological Resources Centre \(CRB-Vigne\)](#)). Na jugu Francuske u Monteljeu, nalazi se najveća kolekcija sorti u svetu. Identifikovano je na molekularnom nivou oko 2300 sorti i oko hiljadu je u postupku identifikacije.

Međutim, širom sveta broj sorti koji se gaji je mnogo manji. Navodi se podatak od oko 1100 sorti. Najveće površine pod lozom zauzima tek oko četrdeset vinskih sorti, a u Francuskoj oko 20 sorti pokriva 87% vinogradskih rejonu. Približno tridesetak stonih sorti, uključujući i besemene rasprostranjeno je širom sveta. Naša sortan lista³ je takođe brojna, dominira tek desetak sorti.

Ampelografi su kreirali metodu identifikacije sorte na osnovu bilo kog dela biljke ili lista. Zašto ističemo list?. Kao prenosilac energije i izvor hrane list je kod vinove loze najadaptabilniji deo koji joj omogućava da se prilagodi različitim uslovima sredine. Nauka opisa sorti bazira se na morfološkim karakteristikama lista u različitim fazama razvoja u toku vegetacije, grozda, bobice, mladog i zrelog lastara. Međutim, to je samo pomoć u identifikacionom procesu proizvoda od grožđa (sokova-šire, vina) ili upotrebom nekih naznačenih-izabranih organa (reznica, kalema-u rasadničarskoj proizvodnji) i nije uvek u mogućnosti da identifikuje i razdvoji vrlo bliske sorte (npr. Burgundac beli, Burgundac sivi, Burgundac crni). Tehnike na bazi provere strukture dela molekula DNK omogućavaju da se ispita bilo koji organ biljke ili njen deo.

Analize genetičkog diverziteta zasnovane na primeni molekularnih markera je zbog toga postala značajna i pouzdana metoda. Prednost je i u tome što se može primeniti u bilo koje doba godine, nezavisno od vegetacije i mirovanja i koristi se bilo koji organ biljke. Ove analize imaju za cilj utvrđivanje karakterizacije sorte i očuvanje genetičkih resursa loze. Primenjuju se u identifikaciji loznih podloga, sorti i klonova. To su različite metode, što zavisi od konkretnog materijala. Jasna razgraničenja postižu se brzo pri upoređivanju npr. lozne podloge i sorte, postupno se ide kada se upoređuju genetski bliske sorte a još teže klonovi u okviru iste sorte. Čuvani ampelograf Pierre Galet (1921-2019) istakao je da će za identifikaciju klonova unutar jedne sorte botanički opis, pre svega lista, biti još dugo u funkciji.

---

¹ INRA – Research Centre of Montpellier <http://www.inra.fr/presse/htm>

² Agricultural College of Montpellier – Agro-Montpellier

³ Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Srbije <http://minpolj.sr.god.yu> link Lista sorti poljoprivrednog i šumskog bilja